

kp 5
БЧЗ

адниевъ

НР
721а

ЯМБОЛСКА МИНЕРАЛНА ВОДА

СЪСТАВЪ
ПОКАЗАНИЯ
ЛЪЧЕБНОСТЬ

1935

Д-РЪ ИВ. БОЯДНИЕВЪ

615.79.

195

ИИВ. № 2989

**ЯМБОЛСКА
МИНЕРАЛНА
ВОДА**

СЪСТАВЪ

ПОКАЗАНИЯ

ЛЪЧЕБНОСТЬ

1935

65

№ 13

653.1

ЧАСНИДКОВ ИН. АД.

ПРЕДГОВОРЪ

Преди две години гр. Ямболъ се сдоби съ едно подземно богатство — минералната вода, която по своя цененъ съставъ е единствена у насъ.

Въ настоящата книжка си дадохме за зъдача, доколкото съвременните познания по минералните води позволяватъ, да запознаемъ колегите съ нейния минераленъ съставъ, показания и лъчебни действия върху болни, които можахме въ продължение на близо две години да наблюдаваме.

з 8 е т

ЯМБОЛСКА МИНЕРАЛНА ВОДА

Доскорошното нехайно отнасяне къмъ нашите минерални води се замѣни въ последнитѣ нѣколко години съ по-голѣма заинтересованостъ отъ страна на лѣкари и общество. Тази заинтересованостъ трѣбва да бѫде и насърдчавана, като се има предъ видъ, че минералнитѣ води сѫ едно неизчерпаемо богатство за страната ни, и че, освенъ това, съставляватъ здравенъ и стопански факторъ отъ първостепенна важностъ, който извѣнъ ползата която носи за болнитѣ, при сегашната икономическа криза, може да улесни разрешението на много въпроси гнетящи държавния бюджетъ.

Възприе се и е на мода навикътъ при настѫпване на банския сезонъ да се оповестява въ печата състава и лѣчебнитѣ свойства на минералнитѣ води. Това съревнование е умѣстно и оправдано, когато се излиза съ установени данни за минералнитѣ води възъ основа на лѣкарски наблюдения.

Топлитѣ минерални води се използватъ само лѣтно време, а ония, които, освенъ за кѫпане, се употребяватъ и за пиене — непрекъснато. Една отъ тия води у насъ е новооткритата Ямболска минерална вода, съ която накратко искамъ да запозная лѣкаритѣ въ страната.

Ямболъ има завидното щастие да се сдоби съ едно подземно богатство, минералната вода, която открита по една щастлива случайностъ въ града ни къмъ края на 1933 год., зае своето място въ голѣмата редица на минералнитѣ извори, съ които природата тѣй щедро е надарила отечеството ни. Излишно щѣше да е да предлагаме и нея при многообройнитѣ наши води, ако тя не се различава ярко отъ всичкитѣ, чрезъ своя оригиналъ, рѣдъкъ съставъ, който ѝ дава специални лѣчебни свойства и показания, отговарящи на съвременнитѣ медицински изисквания. Поради това, тя заслужава особното внимание на лѣкаритѣ.

Ямболската минерална вода е най-новата и млада, ако можемъ да кажемъ, по възрастъ мине-

рална вода у насъ. Има въроятност тя да се е появила подъ града презъ време землетресението, станало презъ м. февруари 1909 год., което имаше за центъръ Ямболъ и находящитѣ се североизточно близки до него села Изворъ и Борисово, разположени на крайнитѣ възвишения на Сръдна-Гора. При тогавашнитѣ силни трусове се появиха дълбоки напуквания на земната кора, отъ които бликаше вода, размъсена съ пъскъ. Станалото тогава размъстване на земните пластове, въроятно е дало възможност на минералната вода да излезе до повърхността, за да биде открита при сондирането на земята.

Каптиране на извора

Ямболската минерална вода е каптирана въ шахта дълбока 10 м. и широка 2 м., издълбана въ андезитна скала, въ дъното на която тя извира отъ оставени 20 отвора въ изолиращата я бетонна стена. На 3 м. отъ повърхността тя е затворена съ цементна плоча, на която сѫ поставени електромоторитѣ за изтеглянето на МВ, и най-горе е притворена съ втора плоча. Непосрѣдствено до шахтата се изгради красивъ модеренъ павилионъ, въ който, подъ статуята на богиня Диана, МВ, предназначена за пиене, блика въ 8 струи. При павилиона има приспособено помъщение за експедиране на водата въ стъклени сѫдове. Отъ откриването ѝ до сега водата се пие непрекъснато въ града и се разнася въ цѣлата страна. За да се види какъвъ голъмъ брой хора въ града ежедневно използуватъ водата за пиене, нека кажа, че отъ предприетото отъ 19 до 20 септември 1935 год. броене се установи, че ежедневно идватъ да пиятъ вода срѣдно по 6000 души.

Химически съставъ

Направениятъ въ държавната химическа лаборатория въ края на 1933 год отъ инженеръ химика Спировъ анализъ на водата отъ шахтата даде следнитѣ резултати:

Въ 1 литъръ ЯМВ има следните йони (въ грама):

Алкаленъ йонъ	0·5900
Хлоренъ йонъ	0·2038
Калциевъ йонъ	0·2207
Магнезиевъ йонъ	0·1755
Сулфатенъ йонъ	0·1095
Силициева киселина	0·0300
Амонякъ	нѣма
Нитрати	нѣма
Нитрити	нѣма
Вжглената киселина	изобилна
Радий Махеви единици	0·85 или 3·50 м.кури.

или всичко на литъръ 1·7780 грама минерални вещества, безъ вжглената киселина, при дебитъ 320 литра въ минута и температура 24°.

При повторния анализъ, направенъ въ началото на 1935 год., се констатира, че съставътъ на ЯМВ не е измѣненъ.

Тя е прозрачна, бистра, безъ цвѣтъ, безъ дъхъ, съ слабо лугавъ вкусъ и приятна за пие.

Класификация

Споредъ преобладаващите въ ЯМВ йони и възприетата номенклатура, тя принадлежи къмъ алкалните води и е карбонатно-калциево-магнезиева вода.

Нови принципи за класификаране на минералните извори

Съвременната класификация на минералните води, основана само върху химическия имъ съставъ, събира въ една фамилия минерални води съ различна минерализация, биологически свойства и терапевтически приложения. Понеже физическите свойства всъкидневно заематъ едно важно място, затова споредъ професорите Перенъ и Матъ основната и полезна класификация на минералните води трѣбва да изхожда отъ тѣхния физико-химически

характеръ, който имъ дава специални биологически и терапевтически свойства, които сѫ:

1. Градусътъ на молекулярната концентрация, който урежда осмотичните явления на поглъщане и елиминиране (вжтрешно лѣкуване) и кръвообращателни и ексудативни реакции въ областта на кожата (външно лѣкуване).

2. Температурата — пертурбации, които тя донася на мускулите, нервните краища, на стомашната циркулация (лѣчение чрезъ пиене) и осмотично действие, което ускорява.

3. Съставни минерални принципи. Авторите наричатъ изохрематични води тия, които даватъ едно химическо равновесие въ съотношението на разните елементи и аизохрематични тия, на които единъ или нѣколко елемента сѫ въ очевидно преизходяща пропорция, каквато е ЯМВ.

Може да се установи една аналитична таблица отъ три класа: минерални води хипо-изо-хипertonични по отношение на кръвния серумъ; хипо-изо-хипертемични по отношение температурата на човѣшкото тѣло и изо и аизо хрематични, споредъ газовете, които доминиратъ и голѣмата или малка радиоактивностъ.

Между аизо-хрематичните води могатъ да се установятъ два вида води споредъ преобладающите аниони и катиони.

Фармакодинамичните свойства на минералните води се опредѣлятъ отъ тѣхните химически съставъ и физически свойства: топлина, газове, еманации, електризация и други. По най-новите балнеологични схващания за опредѣляне лѣчебността на една минерална вода, освенъ физическите и химически съставъ, изразенъ въ йони, които даватъ по точна характеристика за нея, отколкото солите. За това сега е възприето химическиятъ анализъ на минералните води да ни осведомява само върху съдържимите у тѣхъ йони.

Исканието ни да се приведатъ въ соли йоните на ЯМВ, инженерътъ-химикъ Спировъ не пожела да

изпълни съ мотивировката, която отговаря напълно на сегашните разбириания пото въпросъ, че „пресътането на йоните въ сели би ни дало само единъ приблизителенъ, хипотетиченъ резултатъ. А знае се, че най-малко аналитичната химия си служи съ предположения“.

Сравнение съ минералните води

Щомъ съставътъ на една минерална вода ни е познатъ, ние по него можемъ да съдимъ и се произнесемъ за нейната лъчебностъ. Достатъчно е за това да я сравнимъ съ сходните ней по съставъ минерални води, съ установени вече лъчебни свойства. Това направено за Ямболската минерална вода се вижда, че тя се приближава по съставъ до нѣколко прочути минерални води въ Франция — Евиянъ, Витель и Германския изворъ Лудвигсбруненъ при Наухаймъ, а най-близка и почти идентична е съ новооткрития презъ 1932 год. въ Франция, областта Овернъ, до града Клермонферанъ, минераленъ изворъ „Розана“, който има следниятъ съставъ, съпоставенъ съ той на ЯМВ:

	„Розана“	„Ямболска“
Содиумъ	0.500	0.590
Потасиумъ	0.022	}
Литиумъ	0.002	не е изследванъ
Калциумъ	0.306	0.2207
(изчисленъ въ бикарбонати 1.07)		
Магнезиумъ металъ . . .	0.164	0.1756
(изч. въ хлоренъ магнези 0.700)		
" " бикарбонатъ 1.064)		
Хлоръ съ хлорюри . . .	0.635	0.2038
Ацидъ солфуритъ де сулфатъ	0.230	0.1086
Силиции	0.035	0.030
Своб. вжгл. кис. при 15°	0.740	изобилна неизчислена

Всички тия минерални води, които изброяхъ, съ отъ години основно изучени отъ специални хидрологически институти и лъчебностъта имъ установена. Задачата ни да разберемъ Ямболската мине-

рална вода съ това се значително и почти напълно улеснява. Тя се и разреши при наблюденията, които вече година и половина непрекъснато се правят от лъкарите въ града. Обстоятелството, че тя е въ самия градъ, дава възможност да бъдат наблюдавани отблизо нейните действия, защото ония, които я използватъ, при добрите резултати които тя имъ дава, търсятъ сами лъкарите да имъ ги кажатъ. И затова, за минералните извори, които сѫ далечъ отъ населените места, где доскоро нѣмаше лъкари, не е могло да се направятъ толкова наблюдения въ късо време, както това бѣ възможно за ЯМВ.

Разборъ на съдържанието

Отъ разбора на анализа на Ямболската минерална вода се вижда, че най-ценното и особеното у нея сѫ изобилните калциеви и магнезиеви иони, които тя съдържа и които въ комбинация помежду си и съ хлора, който тя има, даватъ редица съединения отъ голѣма стойност, които сѫ въ най-широко всѣкидневно употребление отъ нѣколко години отъ страна на лъкарите, а именно: калциевъ хлоридъ, магнезиевъ хлоридъ и калиевъ магнезий. Свободната вжглена киселина и калциевъ ионъ иматъ сѫщо своята лѣчебна стойност, която ще обяснимъ по-долу. При терапевтическите показания на калция и магнезия, ние, лъкарите, прибъгваме до магистрални прескрипции и специалитети, които въ никой случай не могатъ да замѣнятъ онай естествена и въ по-съвършенъ видъ комбинация, която за тия два елемента ни дава Ямболската минерална вода. Така тя запълва една голѣма празнина въ водолѣчението и фармакопеята у насъ.

Биологични изучвания на магнезия и калция.

Магнезий

Напоследъкъ сѫ направени много обширни изчерпателни научни изучвания за действието на калция и магнезия въ човѣшкия организъмъ. Ще

ти изброя накъсо преди да премина къмъ показанията на Ямболската минерална вода и получените до сега и наблюдавани отъ лъкарите въ Ямболъ нейни лъчебни свойства.

Нашиятъ именитъ ученъ проф. Методий Поповъ пръвъ обрна вниманието на учения свѣтъ за ролята на магнезия върху растенията. У насъ и въ странство, а най-вече въ Германия, гдето се прилагаше неговата теория, той доказа теоретически и практически стимулиращата роля на магнезия въ растителното царство.

Парижкиятъ хирургъ проф. Делбе, въ доклада си отъ 1928 год. до Французската Медицинска Академия и въ многобройните научни съобщения отъ него и асистентите му, изнесе най-обширно научните си изследвания върху грамадната роля на магнезия въ общата биология и специално за ролята на магнезия въ човѣшкия организъмъ, тоничното му действие върху нервната система и антineоплазмичното му действие. Първото той установи научно съ своите таблети отъ хлоренъ магнезий нареченъ, Делбиазъ. Взети отъ човѣка, тѣ повдигатъ нервния тонусъ, даватъ едно усъщание на енергия и еуфория. Той доказа експериментално, че магнезия действува като стимулантъ на бѣлите кръвни тѣлца и разтворътъ отъ хлоренъ магнезий, който той употребява за лъкуване на рани, улеснява бързото имъ задравяване. Всички антисептични разтвори, съ които си служимъ за промиване на раните, пречатъ за бързото имъ заздравяне, понеже не улесняватъ фагоцитозата, както това прави хлорниятъ магнезий. Магнезиятъ е съставна част отъ органите съ най-възвишена функция у човѣка—мозъка (сивото вещество) и половината жлези — и тѣхното интензивно действие е въ свръзка съ количеството на магнезия, който тѣ съдържатъ. Съ напредване възрастта у човѣка, магнезиятъ намалява, а калциятъ се увеличава. При 45 год. възрастъ магнезиятъ въ мозъка, е 0.80, а при 68 годишна възрастъ спада на 0.36. Същото спадане на магнезия се констатира и въ тестикулите. Както проф. Делбе и редица други учени,

като Катцаревъ, Морие, Морель и др. прокламираха, че съществува пръка връзка между липсата на магнезий и появяването на канцера. Проф. Делбе и неговият помощникъ Робине установиха, че въ Франция картата за разпространението на рака се моделира върху картата изразяваща относителното богатство на почвата съ магнезий. Г-нъ Жавилеръ презъ 1930 г. предъ дружеството за биологическа химия изнесе, че изобилието на магнезий въ страни где канцера е по-рѣдъкъ, не е едно измислено съвпадение. Съ опити върху мишки проф. Делбе доказа предпазителната роля на магнезия за канцера. При направените отъ него опити на присаждане ракъ върху мишки се указва, че при ония на които е давано магнезий, буцата се развива много бавно и при епителиумитъ не дава рецидивъ. Магнезиятъ си остава единъ цитофилактиченъ агентъ и неговиятъ дефицитъ въ организма тръбва да се избѣгва грижливо.

Калций

Известно е благотворното влияние на калция при спирането развитието на скелета у детето. Известна е и възможността съ него да се рекалцифициратъ туберкулозни. Затия две добри действия имаме хубави резултати, които получаваме при администрирането на Вигантола и калциумъ Сандосъ. Той действува успокоително на централната нервна система, усилива съсирането на кръвта при хемофилни и хеморагични състояния. Споредъ професорите Сантеоазъ, Масо, Мелкоидъ и др., калциятъ въ слаби дози дразни симпатика, а въ по-голѣми—вагуса. По желанието ни да получимъ единъ отъ тия ефекти, следва да намаляваме и увеличаваме количеството на минералната вода за пиене при болния. Нормалното физиологическо положение у човѣка се обуславя отъ фактора екилибъръ вагосимпатикъ. Щомъ той се наруши настѫпватъ разстройства. Калциятъ действува чрезъ черния дробъ върху метаболизма и за уравновесяване на всички секреции и нервни функции. Отъ биоло-

гическите изследвания на водата „Вителъ“ е обяснено действието ѝ върху чернодробната глиокозурия, нефритъ и подагра. Биохимичното изследване на водата „Вителъ“, установи благотворното действие на калция и магнезия върху секрецията и екскрецията на чернодробната клетка. Съ него се обясняватъ много ясно отбелязаните по-долу случаи на отдъляне на жлъчни камъни, излъкувани глюкозурии и албуминурии.

Професорите Перенъ и Гено отъ Нанси във една дълга серия отъ внимателна работа, която надхвърля изискванията на хидрологията, съ потърсили общия механизъмъ на антитоксичното действие, което извора Хепаръ отъ Вителъ дава и съ доказали, че тя има едно ясно действие върху известни алкалоиди. Тъ добавятъ, че при известни условия може да се получи едно филактизантно действие отъ тая вода. Съ редица биологични изучвания на водата „Вителъ“ тъ изтъкватъ ролята на калция и магнезия върху работата на черния дробъ, бъбрека, симпатика и vagus, и че тъ взаимно се контра балансиратъ при действието имъ върху центровете на вегетативната система.

Като имаме предъ видъ изнесеното отъ горните учени клиници, хирурзи, балнеолози и хидролози за ролята на магнезия и калция и за действието, което чрезъ тъхъ минералната вода указва на болните, за настъ става много ясно и лесно обяснимо наблюдаваното досега бързо и полезно действие на Ямболската минерална вода, което ще изложа по-долу.

Тукъ му е мястото да спомена за вжглената киселина, която съдържа Ямболската минерална вода, действието на която при къпане върху артериосклерозни е известно на лъкарите, за да не се спиратъ на нейното значение. Освенъ това, известно е, че вжглената киселина стимулира апетита и улеснява смилането на храната. Изкуствената вжглената киселина, обаче, се асимилира бавно и подува стомаха, а естествената вжгленна киселина, радиоактивизирана, както е въ Ямболската и въ други

наши минерални води, се асимилира бърже и изцѣло. Така, че пиенето на минерална вода, съдържаща радиоактивизирана вжглена киселина сутринь, прави едно промиване на органитѣ, нуждно за поддържане на здравето, а вечерното ѝ пиене допринася за асенирането на органитѣ и дезинтоксирането имъ, като съ това премахва безсънието и лошитѣ сънища.

Характерни особености на ЯМВ

Тукъ ще изтъкна една рѣдко срещана особеност на Ямболската минерална вода, която тя представлява по отношение на алкалнитетъ йони и която особеност е характерна за нея и заслужава да се подчертава. Въ почти всички минерални води у насъ и въ странство, които по съдържание на алкалии иматъ много голѣма цифра на минералностъ, като Карлсбадска, Виши, Меричлерска и др., преобладава всѣкога натриевия йонъ, тогава когато, споредъ химика Бл. Спировъ, въ Ямболската минерална вода, която има 059 алкалии, преобладава калевия йонъ, точната цифра на който още не ни е дадена. Това обстоятелство иде да обясни благотворното действие на Ямболската минерална вода върху кожни болести, което ще се отбележи по-долу, а най-вече и при артериосклерознитѣ. Малкото пъкъ количество на натриевия йонъ улеснява резорбирането на отоцитѣ и наливитѣ у човѣка чрезъ манифестната диуреза, която се получава.

Общи показания

По минералния си съставъ Ямболската минерална вода следва да се препоръчва при болести на храносмилателния каналъ, черния дробъ, жлъчката, бъбрецитѣ, обмѣната, нервни страдания, артериосклероза, повърхностни рани и кожни болести.

Провѣренитѣ и наблюдавани до сега действия на ЯМВ се свеждатъ къмъ следното:

Ямболската минерална вода неутрализира много добре и бѣрже стомашните киселини (хиперацидитасъ), страдание извѣнредно много разпростра-

нено у насъ, поради употребата на солени и лют хани и всеобщата нервност. Калцият и магнезият дават това изцѣление, като резорбират газовете, неутрализират киселините и двата по отдельно действуват на центровете на вегетативната система, симпатика и вагуса и отстраняват раздразнение то имъ, отъ което се обуславя прекалената секреция на солната киселина въ стомаха. Доколкото ми е известно и отъ провъряванията ми на място, никоя отъ нашите минерални води и предписаните отъ насъ медикаменти не сѫ въ състояние да се справятъ тъй бърже и тъй ефикасно съ това стомашно разстройство, както това прави ЯМВ.

Най-много наблюдавани случаи имаме за стомашни киселини, за язви, чревни катари и запеци. Да ги цитирамъ всички е невъзможно, защото тъ сѫ много, а ще посоча само нѣкои отъ тѣхъ.

Още съ откриване на Ямболската минерална вода всички почнаха да я пиятъ, да хвалятъ нейното действие, като едни заявяваха, че имъ ставало леко на стомаха, стомашните киселини се премахвали, почвали вече да ядатъ всичко, други — че се излѣкували отъ екзема, която съ години влачели. Лѣкарите въ града бѣха всѣкидневно осведомявани за лѣчебните резултати получени отъ водата, запитвани каква е водата, на какво се дължи това нейно действие и какъ да се пие. Ние съ право се въздържахме да даваме мнение, а само наблюдавахме и следѣхме, защото още не знаехме каква е водата, страхувайки се да не попаднемъ въ едно опасно и погрѣшно увлѣчение. Когато следъ два месеци ни се дадоха първите сведения за нейния съставъ отъ инженеръ-химика Бл. Спировъ при Министерството на търговията, който идва въ града да изследва водата и взе пробы за анализъ, тогава се увѣрихме, че имаме действително една минерална вода, почнахме да върваме това, което ни се казваше и можахме вече да си обяснимъ на какво седѣлжи тази нейна широко прогласена отъ населението лѣчебностъ.

Отрупани бѣхме съ декларации на оздравѣли и подобрени, мнозина отъ които искаха да разгла-

съвать въ вестниците за намѣрената отъ ЯМВ полза. Ние ги отклонявахме отъ това намѣрение, като съмѣтахме, че не е тоя пажа по който трѣбва да се разгласява лѣчебността на водата и не допуснахме това да става. Съветвахме ги да съобщаватъ за всички действия, получени отъ ЯМВ, на лѣкарите, които ще ги записватъ, провѣряватъ и ще правятъ свой наблюдения.

НАБЛЮДЕНИЯ ХРАНОСМИЛАТЕЛЕНЪ КАНАЛЪ

Стомашни киселини — hyperaciditas

1. Д. Стоичковъ, София, ул. „Борисова“, страдалъ отъ киселини въ стомаха и язва. Диагноза поставена отъ професоръ въ София. Предложена му била операция, за която сѫ му казали, че е рискована. Презъ 1934 год. идва въ Ямболъ за 4 дни и си заминава, следъ което се връща и стоялъ презъ октомврий и ноемврий презъ сѫщата година и презъ май 1935 год., като пиль редовно минерална вода заявява, че е оздравѣлъ.

2. Илия Азисовъ, 32 годишенъ, Пловдивъ, ул. „Св. Климентъ“, отъ 1910 год. ималъ стомашни киселини, които се явявали 3 часа следъ ядене. Не можелъ да яде кашкавалъ, патладжани, сладки и да пие кафе, защото киселините се увеличавали. Пия ЯМВ отъ една година съ прекъръсване. Заявява, че нѣма никакви киселини и яде всички храни.

3. Г-жа Б. В-ва, 45 годишка, Ямболъ, ул. „Ц. С-ль“, страдаше дълги години отъ киселини въ стомаха, съ всички разстройства, които тѣ даватъ. Лѣкува се и пази диета, обаче положението ѝ не се подобри. Следъ употребление на ЯМВ оздравѣ и мина на обикновена храна.

4. Г-жа Ел. Д-ръ Б-ва, 50 годишка, Ямболъ, лѣкувана за подагра и киселини въ стомаха. Ходи нѣколко години подъ редъ въ Хисаря безъ особена полза. Въ Солудервентъ, при 20 дневно престояване, положението ѝ се влоши. Отъ какъ пие ЯМВ

нѣма киселини и болки въ стомаха. Яде всичко, безъ да пази строга диета, както по-рано.

5. Д. Б-евъ, чиновникъ, отъ Ямболъ, страдалъ отъ 5 години отъ диспепсия Лѣкуванъ въ София, Бургасъ и Габрово, безъ да се подобри. Ималъ болки преди ядене, които следъ ядене представали. Повръщалъ киселини Ходилъ на лѣчение въ Солудервентъ, гдето престоялъ 10 дни и положението му се влошило. Пие ЯМВ и има подобрение.

6. Станю Ив. Дочевъ, 58 годишенъ, Ямболъ. Боледувалъ отъ 1931 год. отъ киселини въ стомаха и пѣсъкъ въ бъбрецитъ. Лѣкуванъ отъ Д-ръ Ж. Ковачевъ и Д-ръ Б. Неновъ. Отъ ЯМВ болките му престанали.

7. Яко Б. Исаковъ, 57 годишенъ, Ямболъ, отъ 6 години страда отъ нервенъ стомахъ. Лѣкуванъ отъ Д-ръ З. Паскалевъ. Отъ ЯМВ положението му се подобрило

8. Г-жа Д. К-ва, 35 годишна, Ямболъ, страда отъ киселини въ стомаха и разстройство въ червата. Лѣкувана тукъ и въ странство. Отъ ЯМВ оздравѣла.

9. **Самонаблюдение.** Последнитѣ две години имахъ много често тежесть въ стомаха следъ ядене, което продължаваше съ часове. Киселини имахъ много рѣдко. Усъщахъ се отпадналъ. ЯМВ пия съ прекъсвания. Нѣмамъ вече тая тежесть въ стомаха и се чувствувамъ по-бодъръ.

10. Д-ръ И. Г-ски. Ималъ мѣчно смилане на храната. Отъ пиенето на ЯМВ това му отминало.

11. Д. В. Тучковъ, 38 годишенъ, ветер. фелдшеръ, с. Недѣлско, ямболско, ималъ стомашни киселини, отъ които дѣлго страдалъ, безъ да може да се излѣкува. Билъ на лѣчение въ университетската клиника, изредилъ доста лѣкари въ Ямболъ и София безъ полза. Следъ 20-дневно пиене на ЯМВ съвършенно оздравѣль.

Стомашни язви

1. Никола Ламбовъ, 66 годишенъ, Ямболъ, ул. „х. Димитъръ“ 5. Боледувалъ отъ стомахъ отъ 1907 год. Ималъ и албуминъ въ пикочъта. Лѣкуванъ

въ Хисаря. Преди 5 години ходилъ при Д-ръ Каракашевъ — София, който следъ прегледъ на Рентгенъ намѣрилъ, че болниятъ има язва въ стомаха. По това време Ламбовъ повръщалъ често. Стоялъ въ болницата „Червенъ Кръстъ“ 5—6 месеца, безъ да получи нѣкакво подобрение. Напротивъ, положението му се влошило и повръщалъ всичко каквото ядълъ. Болкитѣ му идвали 2 часа следъ ядене и следъ като повърнелъ му олеквало. Станаъ съвършенно слабъ и не можелъ да ходи. Лѣкуванъ въ града отъ Д-ръ Ив. Бояджиевъ и др. лѣкари. Когато почналъ да пие ЯМВ, първите 15 дни болкитѣ и повръщанията се усилили, обаче той продължавалъ да я пие, следъ което положението му започнало постепенно да се подобрява. Албуминътъ въ пикочъта отъ тогава е изчезналъ и не се е появиълъ вече. Водата пие постоянно. Сега стомахътъ му е добре. Яде всичко и пие по малко вино. Чувствува се много добре, има добъръ и свежъ видъ на лицето.

2 Иванъ Кр. Чешмеджиевъ, 48 годишенъ, търговецъ, Ямболъ, има язва на дванадесетопръстника отъ 1923 год Лѣкуванъ въ Ямболъ, София, Виена и Лайпцигъ при професорите Глеснеръ, Ортнеръ и Щрумпель. Ималъ силни кръвоизливи и много тежко състояние. Ималъ чести болки и трѣбало да пази строга диета. При появяването на водата ималъ силни болки и киселини. Късо време следъ употребяването на ЯМВ болкитѣ изчезватъ, яде твърда храна и сега се чувствува добре. Пие ЯМВ отъ време на време.

3. Д. Х-евъ, 53 годишенъ, Ямболъ, има отъ 1924 год. пилорна язва. Въ 1928 год. бѣше влошено положението му, придружено съ кръвоизливи. По-после се подобрява, обаче киселините въ стомаха го много беспокоели. Отъ какъ пие ЯМВ киселините изчезнали.

4. Г. Мирчевъ, 32 годишенъ, Ямболъ, ималъ язва въ стомаха отъ 3 години. Лѣкуванъ отъ Д-ръ П. Момчиловъ, Д-ръ Й. Виртъ и Д-ръ Г. Митевъ. Сега, следъ като пие редовно ЯМВ, е добре.

Чревни катари

1. Недю Петковъ, Ямболъ, ул. „х. Димитъръ“ № 3, ималъ стомашно разстройство и диария отъ дълги години. Следъ пиеене на ЯМВ оздравѣлъ.

2. Лазарь Добревъ Лазаровъ, 51 годишенъ, Ямболъ, има отъ 5 години хроническа диария, която го е съвършенно изтощила. Лъкуванъ отъ Д-ръ Г. Митевъ, Д-ръ В. Георгиевъ и Д-ръ Г. Гърдевъ, съ временни подобрения. Отъ ЯМВ е съвършенно оздравѣлъ и диарията отъ дълго време спрѣла.

3. Пауна Стоянова отъ с. Ген.-Инзовъ, ямболско. Прегледахъ я презъ декемврий 1934 год. и намѣрихъ, че е много слаба и съ наливъ въ корема — перитонитисъ Т. В. С. Изпращахъ я въ Ст.-Загорската болница за нагрѣване съ кварцова лампа. Тамъ тя можа да отиде късно, понеже не е имала пари и престояла презъ мартъ и априлъ 1935 год. Преди да замине за болницата пила ЯМВ, както ѝ препоръчахъ и ми заяви, че корема ѝ доста спаднала. Следъ лъкуването въ болницата съвършенно оздравѣла. Прегледана сега отъ менъ, намѣрихъ корема ѝ нормаленъ и болната поправена.

5. Г-жа С. К-ева, 45 годишна, жителка на гр. Ямболъ, болна, която лъкувамъ отъ дълги години. Страдаше отъ Enterocolitis тисо тенбр, съ временни подобрения. Отъ две години имаше и възпаление на дѣсния хилусъ съ бѣлодробенъ инфильтратъ. Пие ЯМВ непрестанно. Още на първия месецъ червата ѝ се урегулираха и ето вече година и половина нѣма никакво разстройство. Прегледана отъ менъ наново на 5. X. 1935 год., за моя изненада, възпалението на хилуса преминало, не се чуватъ никакви влажни хрипове, каквито имаше дълго време въ дѣсната цица, а кашлицата и диарията отминали. Това е единъ случай, при който действието на ЯМВ се прояви въ очебиющъ полезенъ резултатъ, като се има предъ видъ, че наблюдаваната болна не е вземала други лъкарства освенъ ЯМВ и не е промѣнила обстановката и условията на живота си, които не сѫ до тамъ добри.

Отъ изложенитѣ и провѣрени случаи за стомашни и чревни разстройства се вижда, че ЯМВ действува най-бѣрже и най-добре при стомашнитѣ киселини, които премахва, и че помага при известна категория язви. При язви съ скорошни кръвоизливи не се получава всѣкога подобрение.

При диспепсии дѣлжащи се на разстройството на стомашния сокъ — намалена солна и фосфорна киселини, ЯМВ дава известно облекчение. Имахъ напоследъкъ една учителка, г-жа Кар-ова, Ямболъ, на която стомашниятъ сокъ е изследванъ въ Бургасъ и намѣreno, че ѝ липсва солна киселина. Тя бѣ и доста анемична. Гледана на Рентгенъ не даде данни за язва. Пи ЯМВ въ продължение на месецъ съ малко подобрение.

Жлъчка и черенъ дробъ

1. Алекси х. Илиевъ, 60 годишънъ, Ямболъ, страда отъ дѣлги години отъ жлъчни колики. Лѣкуванъ отъ Д-ръ Ив. Бояджиевъ и др. лѣкари въ София. Отъ когато пие ЯМВ нѣма никакви колики.

2. Лазаръ Митрани, София, ималъ жлъчни колики. Преглежданъ отъ проф. Д-ръ Моловъ въ София, спазвалъ винаги даденитѣ наставления, обаче рѣдко се чувства добре. Употребява ЯМВ отъ 9. II. 1934 год. Ималъ въ началото 3 кризи, които преминали. Отъ тогава се чувствува бодръ и здравъ, както никога до сега и употребява храни, които по-рано сѫ му били забранени.

3. Г-жа Х. И-ва, Ямболъ, страда отъ дѣлги години отъ подагра и жлъчни колики. Ходила години подъ редъ въ Хисаря, безъ да се излѣкува. Отъ когато пие ЯМВ нѣма никакви болки и се чувствува добре.

Не сме имали случаи да наблюдаваме действието на ЯМВ при жѣлтеница. Като имаме предъвидъ полезнитѣ действия оказани отъ водата Вителъ, имаме основание да се надяваме, че ЯМВ ще даде сѫщитѣ резултати.

Бъбречни камъни

1. Никола Семковъ, Ямболъ, ул. „Преславъ“, преди 2 години го лъкувашъ за бъбречни колики, които сж се повторили на 25 юли т. г. Следъ 2 месечно пиене на ЯМВ изхвърли камъчета колко царевично зърно.

2. Стефанъ Стефановъ, 32 годишенъ, София, ул. „Сердика“, страдалъ отъ бъбречни колики. Следъ едномесечно пиене на ЯМВ изхвърлилъ 2 камъка.

3. Д. Б-евъ, чиновникъ, Ямболъ, имаше силни колики, но отъ едномесечно употребление на ЯМВ изхвърли два камъка.

4. Влайко Велчевъ, 30 годишенъ, пощенски раздавачъ въ Варна. Страдалъ отъ 3 години отъ стомахъ и бъбречни колики. Изследвана на микроскопъ, урината съдържа оксалати, които отъ 12 дневно пиене на ЯМВ изчезнаха, както показва провърката на пикочъта.

5. Иовка П. Маринова, 40 годишка, Сливенъ, имала бъбречни колики отъ години. Следъ пиенето на ЯМВ изхвърлила камъкъ дълъгъ около 1 см., който ми бѣ показанъ.

6. М. И-ева, 15 годишка, Ямболъ, имаше чести бъбречни колики съ хематурия. Лъкувана отъ Д-ръ Ив. Бояджиевъ и Д-ръ Б. Димитровъ. Следъ пиенето на ЯМВ извади нѣколко уратни камъни и сега е добре.

7. Д-ръ В-овъ, Бургасъ, следъ нѣколко силни бъбречни колики идва въ Ямболъ и въ продължение на една седмица изкара два камъка.

8. М. Гинева, 65 годишка, отъ Перущица, болна отъ 4 години отъ бъбречна болесть, констатирана отъ лъкари въ Пловдивъ. Лежала въ Пловдивската държавна болница 25 дни. Отъ тамъ се връща въ кѫщи въ много тежко и отчаяно положение. Презъ зимата, следъ дълго ново лъчение, се подобрява. Идва при сина си въ Ямболъ. Тукъ Д-ръ Б. Димитровъ намира, че тя има албуминъ. Тогава тя била извѣнредно слаба. Пила ЯМВ въ продължение на $2\frac{1}{2}$ месеца, албуминътъ изчезналъ, поправила

се и се завърнала въ село, гдето сега е добре и работи.

КРЪВОНОСНА СИСТЕМА

1. Мнозина познати, страдащи отъ артериосклероза, съ голъмо кръвно налягане, ми заявиха, че се чувствуватъ по-добре и по-бодри като пиятъ ЯМВ, и че субективните явления, които придръжватъ тия страдания, при нѣкои намалѣли, а при други изчезнали.

2. Ямболската минерална вода указва благотворно влияние върху болните отъ артериосклероза. Калиятъ, вжглената киселина, калциятъ и магнезиятъ допринасятъ за това. Въ мнозина отъ тия болни се получи намаление на кръвното налягане и частично или пълно разминаване на субективните разстройства, като шумене въ главата, замайване и треперене.

3. Г. Щ.въ, 55 годишенъ, Ямболъ, на 16. XII. 1933 година имаше сърдеченъ пристежпъ съ задушване и цианоза. Прегледанъ отъ Д-ръ Ив. Бояджиевъ на Рентгенъ, намѣри се разширение на аортата, малъкъ черенъ дробъ и кръвно налѣгане 220. Лѣкуванъ отъ Д-ръ Димитракевъ — София и Д-ръ Г. Гърdevъ — Ямболъ нѣколко месеца съ подобрене. Пие непрекъснато ЯМВ и отъ нея е получилъ най-голъмо облекчение. Кръвното налѣгане е спаднало и варира отъ 140 до 160. Нѣма никакви сърдечни задухи и се чувствува много добре.

4. Ана Звѣнчарова, 75 годишна, Пловдивъ, имала слабо сърдце и задухъ. Лѣкуването въ Пловдивъ не я облекчило. Пила ЯМВ редовно презъ зимата, задухата изчезнала и болната се поправила. По сведения отъ близкитѣ ѝ, сега била добре.

5. Тота Петрова, 71 годишна, Ямболъ, имала сърдеченъ задухъ отъ 3 години, който напоследъкъ не ѝ позволявалъ никаква умора, ходене и изкачване по стълбитѣ. Следъ 4 месечно пиене на ЯМВ се подобрila и отъ тогава нѣма задухъ и сега ходи свободно.

6. Г-жа * * 40 годишна, отъ София, жена на желѣзничаръ, изпратена въ Ямболъ отъ професорите Янишевски и Моловъ, съ сърдеченъ задухъ. Не можела да ходи, но следъ 15 дневно пие на ЯМВ задухътъ изчезналъ и болната изхвърлила много бъбречни камъни, които тя не е подозирала че има. Тия резултати тя лично ми съобщи.

НЕРВНА СИСТЕМА

Действието на Ямболската минерална вода при нѣкои нервни заболявания се прояви по единъ осезателенъ начинъ и даде невѣроятни резултати. Въ първите два месеца отъ откриването на водата, когато ние лѣкарите се държехме още резервирано, се разнесе новината, че едно парализирано дете оздравѣло. Макаръ и да ми се струваше това невѣроятно, провѣрихъ случая, защото той се отнасяше за едно болно, което познавамъ и съмъ лѣкувалъ.

1. Касаеше се за Алекс. х. Михалевъ, 14 годишенъ, който на 3 годишна възрастъ имаше парализъ на цѣлата лѣва ржка, която не можеше да движи и да хваща съ нея Тя бѣше атрофирана, свита и изкривена навжtre. Най-мжчиленото за него бѣ, че отъ време на време и то всѣки денъ при преумора или движение, цѣлата му ржка силно треперѣше, извиваше се, изкривяваше се и после се вкоченясваше. Домашните почнали да му даватъ да пие редовно ЯМВ и за тѣхна изненада следъ два месеца се появява подобрене въ движенията на ржката, треперенето изчезнало, като движенията на ржката станали доста свободни и детето почнало да хваща предметите съ нея, да я слага въ джеба си и пр. Това подобreno положение близо вече година и половина се подържа, безъ проявяване на предишните болезнени признания. Провѣрено наскоро отъ мене, констатирахъ сѫщото подобreno състояние у него. Само палецъ и показалецъ сѫ малко неподвижни.

2. Сестрата на това дете е учителка въ с. Кирилово, Харманлийско. За тоя случай тя разказала на колегите си. Единият от тяхъ, Фердинандъ Шомовъ, от с. Любимецъ, Харманлийско, ималъ 7 годишна дъщеря, Марийка, съ парализирана лъва ръжка. Водилъ я презъ лътото въ Пловдивъ, где я лъкували съ електризация, но безъ полза. Отиватъ и въ София, где детето било лъкувано безъ, обаче, да се почувствува облекчение. Довеждатъ го въ Ямболъ. Прегледахъ го и намѣрихъ лъвата ръжка слабо атрофирана, малко цианизирана и парализирана. Детето неможе да дигне нагоре лъвата си ръжка, а това прави съ помощта на дъсната. Неможе да отдѣля пръстите единъ отъ другъ и да ги свива на юмрукъ. Казахъ имъ, че нищо не може да имъ се каже дали ще има полза отъ ЯМВ, но понеже сѫ дошли да останатъ, за да го наблюдаваме. Даваха му въ продължение на 20 дни, колкото можаха да стоятъ въ града, да пие ЯМВ, като му правиха бани и масажи само на ръжката. Преди да замине видѣхъ детето радостно да подскуча, защото, макаръ и бавно, можеше да движи ръжката само нагоре, да достига устата си съ нея и да среща пръстите на лъвата ръжка съ ония на дъсната. Запитахъ бащата за сегашното състояние на детето. Той ми съобщи на 1 октомври 1935 год., че подобрението, което е получило детето отъ ЯМВ си остава непромънено, въпръки че отъ тогава не го е лъкувалъ.

3. Освенъ тѣзи болни и другъ сѫщо тѣй интересенъ случай. Мария Русева Гайдарова, 73 годишна, Ямболъ, ул „Кубратъ“ № 5, заболя презъ май 1933 год. Когато бѣхъ повиканъ, констатирахъ силни болки въ най-долната част на кръста и краката. Впоследствие, съ течение на времето, краката почнаха да се свиватъ отъ колънетъ и да се атрофиратъ. Признаци на налъгание на гръбначния мозъкъ. Трѣбваше въ продължение на повече отъ 3 месеца да я успокоявамъ съ всѣкидневни инжекции отъ пантопонъ и др. лъчебни срѣдства, безъ да се подобри положението ѝ. Съ появяването на

ЯМВ почнали да ѝ даватъ да я пие и още отъ първия месецъ забелязали, че болките намаляватъ и следъ нѣколко месеци съвършенно изчезнали. Единъ день, минавайки край домътъ на болната, видѣхъ я да стои на вратата и ми се похвали, че е вече здрава и нищо не я боли. Провѣрихъ я сега нас скоро и констатирахъ, че краката ѝ не сѫ атрофирани, движи ги свободно и че самата болна е много поправена.

4. Недѣля Маркова, 3 годишна, Ямболъ, прегледана отъ менъ на 1 октомврий 1934 год. Констатирахъ парезия на лѣвия кракъ съ атрофия на бедрото на сѫщия 2 с. м. и на пищяла 1 с. м. Следъ 40-дневно употребление на ЯМВ атрофията на пищяла нацѣло изчезнала, а на бедрото намаля съ $\frac{1}{2}$ с. м.

Имахъ и други интересни случаи на парезия и парализия отъ селата, на които съмъ препоръчалъ ЯМВ, обаче, никой отъ тѣхъ не ме е осведомявалъ за резултата и не е идвалъ втори пътъ при мене.

Всички тия случаи показватъ, че Ямболската минерална вода чрезъ магнезия, както това твърди професоръ Делбе, указва влияние върху мозъчните центрове. По-нататъшните наблюдения ще ни покажатъ при какви случаи и до колко тя може да въздействува. Въ всѣки случай, имаме вече на лице известни полезни резултати, които показватъ, че ЯМВ несъмнено въздействува върху нервната система и то съ поразителни резултати.

ЕКЗЕМИ

1. Аврамъ М. Чальовски, 65 годишенъ, Бургасъ, единъ отъ първите болни отъ екзема, които опитаха действието на ЯМВ при появяването ѝ. Попитахъ наново сега за състоянието му, отговаря:

„Азъ имахъ екзема по ръцете отъ дълго време. Може би повече отъ 20 години. Отъ какво съмъ я придобилъ незнамъ, обаче дълго страдахъ отъ нея. Щриль съмъ се много, но полза не съмъ наимиралъ отъ никакви лѣкарства. Като се научихъ

за ЯМВ отидохъ въ Ямболъ, пихъ отъ нея, михъ си ржцетѣ и се кѫпахъ. Следъ такова употребяване на ЯМВ, следъ 10 дни всички пѫпки по ржцетѣ ми загаснаха и изчезнаха, следъ което сърбежитѣ по ржцетѣ ми престанаха и отъ тогава и до днесъ не сѫ се появили. Като видѣхъ полза отъ ЯМВ на времето си, когато се цѣрѣхъ въ Ямболъ, азъ изказахъ моите благодарности на граждансия комитетъ и на Васъ“.

2. Данаилъ Кордова, 50 годишенъ, Ямболъ, страда отъ хроническа екзема на крайниците, упорита на лѣчение. Професоръ Антоанъ въ Парижъ, който намиралъ, че екземата се дължала на нервънъ стомахъ и киселини, му препоръчалъ инжекции съ стронциевъ броматъ и курорта Виши, отъ които имаше временни спирания на болестта. Отъ когато пие ЯМВ се чувствува съвършенно добре, нѣма стомашни киселини, нервностъ и екземата не се е появила.

3. С. Ив. К-нъ, Ямболъ, ималъ хроническа екзема по главата. При измиването на болното място и пиене на ЯМВ болестта се подобрila.

4. Мина Георгиева, Ямболъ, страдала отъ мокра екзема въ краката. Излѣкувала се чрезъ бани съ ЯМВ.

5. Много майки, които посещаватъ здравната съвещателна станция въ Ямболъ, завеждана отъ Д-ръ М. Кънчева, казвали, че мокри екземи по главата и пѫпки по тѣлата на децата имъ следъ измиване и кѫпане съ ЯМВ съвършенно изчезвали.

6. Д-ръ З. Паскалевъ, Ямболъ, съобщава за единъ свой малъкъ пациентъ, страдащъ отъ екзема, когото лѣкувалъ безрезултатно, но отъ бани съ ЯМВ оздравѣлъ.

7. Г-жа Д-ръ Т. А-ва, Ямболъ, имаше на стомашна почва хроническа екзема по ржцетѣ. Следъ двумесечно пиене на ЯМВ екземата изчезна и не се е появила до сега.

8. Д-ръ И. п. А., Ямболъ, страда отъ една година отъ Лихеобразна суха екзема, която завзема двата крака отъ колѣнетѣ надолу. Лѣкувалъ се

безъ никакво подобрение. Следъ 4-месечно пиене на ЯМВ екземата съвършенно разминала.

Отъ изброените случаи на болни отъ екзема се вижда, че при всички оздравяването е постигнато само съ пиене на ЯМВ, безъ да се прибъгва до външно лъчение. То се обяснява много лесно, като знаемъ, че екземата и тъй наречените кожни болести сѫ отъ вжтрешенъ произходъ конституционеленъ, нервенъ, хумораленъ и др. и че сполучливото имъ излѣкуване се получава, като се премахнатъ тия вжтрешни причини.

Отъ излѣкуваните болни отъ екзема става явно, че ЯМВ бързо и сигурно лъкува екземи на нервна и стомашна почва.

Имахъ запитвания отъ болни отъ ихтиоза отъ Варна, Бургасъ и Василико. Препоръчахъ имъ да употребяватъ ЯМВ, като ги задължихъ да ми явятъ за резултата, обаче никой отъ тѣхъ не се е обадилъ. Ако се сѫди по цитираниетъ отъ проф. Делбе случаи на излѣкуване болни отъ ихтиоза съ хлоренъ магнезий, има вѣроятность, че и ЯМВ ще действува благотворно на тая болестъ.

Има многобройни случаи, констатирани лично отъ менъ, на оздравявали болни отъ лишиei и акне въ непродължително време. Отъ досегашните наблюдения може да се препоръчва ЯМВ и като вода за миене на зжби, като такава за премахване на пърхутътъ и за измиване на повърхностни рани, които бѣрже заздравяватъ.

Диабетъ

1. Г. П-ва, София, ул. „Ц. Аспарухъ“ № 34, имала захаръ 8%. Пила миналата година ЯМВ отъ павилиона 3 месеца. Захаръта съвършенно изчезнала.

2. Ел. Ап-ова, 45 годишна, Ямболъ, имаше захаръ 3·3%, която следъ 15-дневно пиене на ЯМВ и диета изчезнала.

3. Ст. Кр-евъ, 46 годишенъ, Ямболъ, имаше захаръ 2%. Пази диета. Следъ 15-дневно употребление на ЯМВ, провѣренъ, указа се, че нѣма захаръ.

Тия и други нѣколко случаи се отнасятъ за тъй наречения доброкачественъ диабетъ — гликозурия при пълни хора. Не съмъ ималъ случай да наблюдавамъ действието на ЯМВ върху панкреатичния диабетъ, защото нѣколкото болни, които съмъ ималъ, бѣха въ тежко състояние и при тѣхъ трѣбаше бѣрзо да се брибѣгне до Инсулинъ.

Простатитъ

П. Ш-овъ, 65 годишёнъ Бургасъ, страдалъ отъ увеличена простата, съ мъжително уриниране. Опериранъ отъ Д-ръ Софрониевъ, София. Ходилъ нѣколко години въ Хисара, обаче все чувствувалъ колики и малко затруднение при уринирането. Отъ ЯМВ, която пие, уринира добре.

Въ първите месеци отъ появяването на ЯМВ имаше много невѣрващи въ нейната лѣчебностъ. Тогава въ пресата се изказаха прибързани мнения отъ колега, който отричаше всѣкаква лѣчебностъ отъ водата и допушташе да е имало въ случая внушение. За да се опровергае тази легенда, още на времето ямболскиятъ за общественостъ, култура и стопанство в-къ „Тракиецъ“, год. XII. бр. 458 отъ 1. I. 1935 год., помѣсти наблюдения за действието на водата и върху животнитѣ, при които за внушение и дума не може да става. Ето и самата статия:

МИНЕРАЛНАТА ВОДА ЛЪКУВА И ЖИВОТНИ

Когато въ края на 1933 год. се откри минералната вода всрѣдъ града ни, редакцията на в. „Тракиецъ“ първа взема грижата и изпрати отъ водата въ София за анализъ. По-късно, когато се пуснаха въ ходъ „теории“ за масова психоза, минерализирана (*sic!*) вода и пр., редакцията помага ветеринарниятъ лѣкаръ Д-ръ Георгиевъ да наблюдава и отбелязва въ своята практика случаите на лѣкуване животни съ Ямболска минерална вода. По-долу даваме резултата отъ тия му наблюдения.

Измина се повече отъ една година, откакъ въ Ямболъ бѣ открита по една случайностъ минерална вода. Отбелязаха се маса случаи на оздравявания и подобрения у хора, страдащи отъ язви,

киселини въ стомаха, пъсъци въ бъбреците, екземи и др. Лъковитостта на Ямболската минерална вода стана известна въ цѣлата страна и дори премина границите на България.

Отначало имаше доста невѣрващи въ лѣчебността на откритата вода. Обвинени бѣха дори ямболските лѣкари въ заинтересованост, невежество и въ това, че били подъ влиянието на нѣкаква масова психоза. Но обвиненията бѣха голословни. Съмненията се разсъяха. Времето и многобройните случаи показваха, че откритата минерална вода е действително лъковита. Съставътъ, както и лѣчебността на Ямболската минерална вода останаха и до днесъ непромѣнени.

За да се провѣри увѣреността, че съ тази вода ще могатъ да се лѣкуватъ и нѣкои болести у животните, предприехъ редица опити, резултатътъ отъ които бѣ извѣнредно очебиещъ. Ето нѣколко характерни случаи:

Една крава съ паренхиматозно възпаление на бъбреците бѣ подложена на системно лѣчение съ Ямболска минерална вода. Въ неповече отъ 15 дни, кравата показва подобрение, каквото при лѣчение съ медикаменти не бѣ за очакване въ така късъ време. Следъ още 10 дни кравата започна да се поправя бързо и доби първоначалната си здравина и охраненост.

Едно конче на около $1\frac{1}{2}$ години бѣ заболѣло отъ хронически катаръ на стомаха и червата. Следъ 20-дневно лѣчение съ минерална вода, свързано съ подходяща храна, признаците на горната болестъ изчезнаха и кончето бързо се поправи.

Едно куче съ хроническа екзема на гърба, съ десетдневни бани съ минералната вода бѣ окончателно излѣкувано.

Тѣзи случаи, както и десетки други, при които бѣ изпитано действието на минералната вода, показватъ, че и у животните може да се приложи лѣчението на Ямболската минерална вода, и че болестите, които ще се лѣкуватъ съ нея, сѫ сѫщите, които се лѣкуватъ и при хората. Единствената

разлика е, че тукъ не може да се „обясни“ действието на Ямболската минерална вода съ нѣкакво внушение или психоза, както се бѣ изразилъ въ миналото единъ голѣмецъ.

Д-ръ Ив. П. Георгиевъ

управ. Окол. ветер. лѣчебница

До сега ЯМВ се употребява почти само за пиене, защото специална баня за нея още нѣма. Мнозина сѫ правили по домоветѣ си частични бани. Сега такава се строи близо до шахтата по всички модерни изисквания: съ басейни, душове, бани, кабини и пр. Когато насъкоро бѫде привършена модерната постройка, тогава ще имаме възможностъ да следимъ за действията на водата и отъ кѫпане.

Споредъ мнението, изказано отъ ямболския лѣкарски клонъ, водата въ басейна за кѫпане ще бѫде 37° , а въ баните съ по-висока температура — споредъ нуждитѣ.

Доза и начинъ на употребление

Пиението на водата се препоръчва да става наведнъжъ, или на глѣтки, преди ядене по 250—300 грама, около 1 кгр. дневно. Може да се пие продължително време и вместо обикновена вода, както това правятъ жителите на Ямболъ, безъ да има нѣкакви неудобства. Тя се пие много леко и рѣдки сѫ случатѣ да не може да бѫде понасяна, освенъ отъ идиосинкразични субекти, каквито има за разни храни и лѣкарства. На такива се препоръчва да почнатъ отъ много малки дози, за да свикнатъ. На всички тя действува пикочогонно, на нѣкои разслабително, на други не. Тя има и друго едно действие — премахва жаждата. Като се пие затоплена действува разслабително. Изобщо тя нѣма противопоказания. Може да служи и за настолна вода, за каквато се препоръчва почти еднаквата по съставъ съ нея французска вода „Розана“, която е открита презъ 1932 година близо до градецъ Борегардъ. Тя се разнася въ малки бутилки и се рекламира като съжи-

вителна, укрепителна, даваща еуфория, предпазваща отъ ракъ и др., (споредъ рапорта за нея отъ професора по хидрология Селие отъ Бордо). Прогласена е като единствена вода въ свѣта по своя съставъ. Съ откриването на Ямболската минерална вода, тя неможе да претендира вече на това преимущество, защото дветѣ иматъ почти еднакъвъ съставъ.

Ямболската минерална вода се разнася въ бутилки по 3 килограма, пълнени при шахтата подъ надзора на санитарните власти. За въ бѫдеще ще се направи потрѣбното тя да се предлага въ по-малки бутилки и на по-достъпна цена. Поради липса на срѣдства, експортирането на минералната вода е затруднено. Не ще съмнение, че е за предпочитане тя да се пие на самия изворъ, защото минералната вода, която се разнася, губи нѣкои отъ лѣчебните си свойства, които сѫ свързани съ нейната радиоактивность, каталитично действие, което още не е добре уяснено, молекулярната концетрация при излизане на газовете; на неустойчивите минимални дози соли, които се преципитиратъ или разлагатъ при поставяне водата въ бутилките. Така, че минералната вода при извора неможе да се сравнява съ онова, което тя дава далечъ отъ него.

Всички почти наши минерални бани не сѫ обзведени, както това е направено на Западъ. Тамъ минералните извори сѫ изучени основно относно състава имъ, показанията и лѣчението. Съ това ролята на лѣкаря е улеснена, защото при правилно поставена диагноза, той ще даде на болния точни упътвания где и какъ да се лѣкува. У насъ ето вече повече отъ 50 години въ това отношение е направено много малко. Никой минераленъ изворъ не е изучванъ отъ хидрологи, балнеолози и практикуващи лѣкари. Анализи сѫ правени и съставътъ имъ е известенъ, но по-далечъ не се е отишло. Кратки научни изследвания се направиха само отъ асистента при клиниката за нервни болести за курорта Банки Д-ръ Жековъ. Имаме написани нѣколко книги за бани, но въ тѣхъ за всѣка една

минерална вода съж нахвърлени показания, като за почти всички минерални извори се изреждатъ всички болести. При това положение болниятъ и лъкаръ недоумяватъ коя да предпочетатъ и на коя да се спратъ. Въ последнитъ години, много отъ нашите бани се застроиха и пригодиха за по-удобно къжане, обаче, въ никоя отъ тъхъ, освенъ Софийската, нѣма физикотерапевтически и др. спомагателни инсталации, които допълватъ лѣчението. Понеже Ямболската минерална вода е въ града, тия условия до известна степень се намиратъ, и това съставлява едно преимущество за нея. Въ всички почти минерални бани има само по единъ бански лъкаръ. Нему е невъзможно при всичкото му желание, поради редъ обстоятелства (липса на приспособления за пълно изследване на болния и горепоменатитъ инсталации), да се справи съ трудната си задача.

Въ Виши има единъ бански лъкаръ на компанията, която експлоатира банята, обаче, въ града отъ 30,000 жители презъ време на сезона се утроява и тамъ има 150 души лъкари отъ всички специалности, които обслужватъ болните. Въ Ямболъ има 30 души лъкари, нѣколко специалисти, двама хирурги, държавна и частна болница, Рентгенови апарати, извършва се пълно микроскопическо изследване на урината и кръвта. Съ това се дава възможность на лъкаря да може да изучи и изследва болния добре и по тоя начинъ да насочи по-правилно лѣчение. У насъ не съж свикнали да се съветватъ съ лъкари преди да почнатъ банско или курортно лѣчение. Лъкарите, които упътватъ болни, трѣбва да си дадатъ труда, да се запознаятъ по-основно съ балнеолѣчението, за да могатъ правилно да го насочатъ.

Съ писмо № 7553 отъ 9 май 1935 год. Ямболската минерална вода е призната отъ Дирекцията на народното здраве за минерална и се разрешава нейното употребление.

Отъ наблюдаваното до сега се убедихме, че Ямболската минерална вода има несъмнено полезни лѣчебни свойства, които съ по-нататашнитъ изуч-

вания и наблюдения отъ лѣкарите въ града и въ страната, увѣрени сме, че ще се увеличать и установятъ по-ясно. Ямболската минерална вода, като единствена по своя оригиналъ съставъ у насъ заслужава най-сериозното внимание на стопанскитъ и санитарни фактори въ страната. Тя съставлява единствено естествено срѣдство за лѣчение съ магнезий и калций и ще се наложи на г-да лѣкарите при многобройнитъ случаи, гдето нейното тонично рекалцифицираще и цитофилактично действие е необходимо.